

MINTALEÍRÁS

Ifjúságkutatás az erdélyi nagyvárosi középiskolások körében

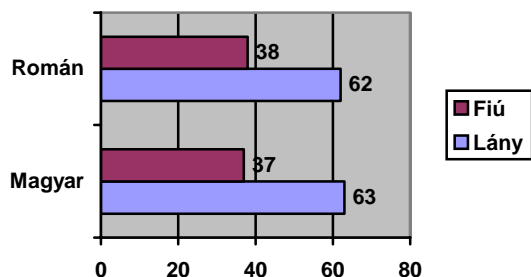
A vizsgálat tárgyát képező alapsokaságot kolozsvári, nagyvárad, szatmárnémeti és marosvásárhelyi középiskolások alkotják, a minta 836 esetet tartalmaz, amely a népeiséget +3%-os standard hibaszázalékkal reprezentálja (0,05-ös szignifikancia szinten) a főbb kérdések tekintetében.

A minta reprezentativitása külön mintákon alapul az osztályok oktatási nyelve szerint, így 432 személyt kérdeztünk meg magyar osztályokból és 404 személyt román osztályokból.

A mintavételi eljárás a véletlen többlépcsős rétegzett mintavétellel történt. A rétegek a következők voltak: város, az iskola presztízse (az egyetemre való bejutással mérve), az osztályok profilja és az évfolyam. A mintavételi egységeket eszerint a középiskolai osztályok képezték.

Nem szerint az alábbi százalékos eloszlást kaptuk:

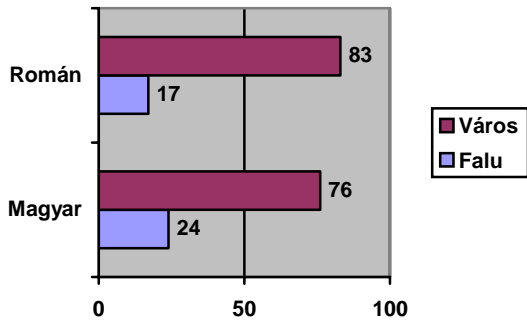
1. ábra

Megfigyelhető, hogy több lány van a mintában, mint fiú, ami megfelel ezen városok középiskolásainak nemi eloszlásával. Köztudott, hogy a fiúk nagyobb arányban tanulnak tovább szakiskolákban, inasiskolákban, mint a lányok.

Tannyelv szerint nincsenek szignifikáns eltérések. Állandó lakhely szerint a városiak dominálnak.

2. ábra

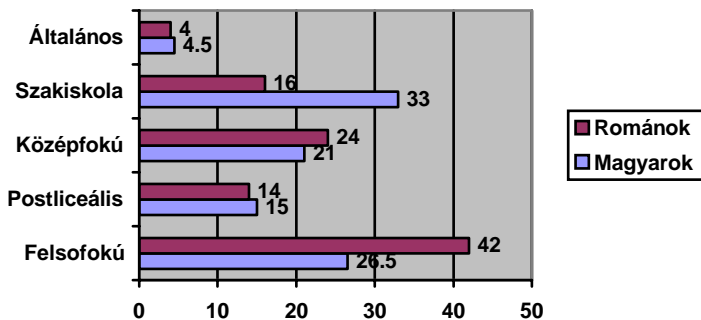

Sajnos a megyeközponti líceumokban viszonylag kevés fiatal kerül be rurális környezetből. A falusi fiatalok nagyobb arányban tanulnak ugyan a kisvárosi és nagyközségi líceumokban, de ezen iskolák elvégzése után a felfele irányuló mobilitás esélye kisebb, mint a színvonalasabb nagyvárosi iskolákból származók számára.

Ezen állapotok egyik sajátos oka a falusi környezetben levő általános iskolák alacsony színvonala, különösen 1989 decembere óta.

A tanulók apjának iskolázottsága az alábbi eloszlást követi:

3. ábra

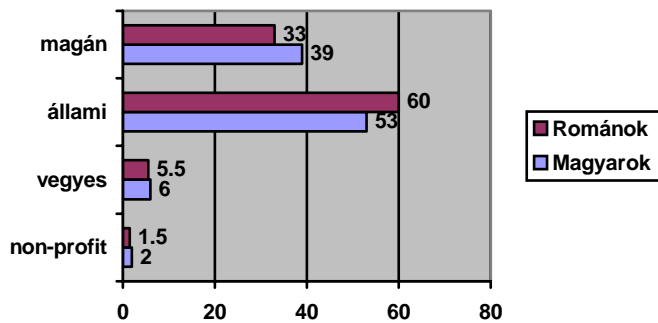
Meglepően nagy a román középiskolások iskolai reprodukciós szintje: a tanulók szüleinek több mint 80%-ának legalább középszintű végzettsége van és 40%-uk felsőfokú végzettséggel rendelkezik.

Ez azt jelenti, hogy az alacsony iskolai végzettséggel rendelkező szülők (apák) gyermekeinek, akik egyébként többségben vannak az országban és a vizsgált megyékben is, jóval kisebb esélyük van magasabb iskolázottságú szintet elérni, mint a magasabban iskolázott szülők gyermekeinek. A magyar fiatalok esetében a helyzet nem ennyire súlyos, ez kirajzolódott egy 1997-es felmérés eredményei szerint is (Veres V., Korunk, 1998). Viszont ennek valószínűleg nem a magyar kisebbségi társadalom "igazságosabb" jellege áll háttérben, hanem egyszerűen arról van szó, hogy a szülők generációinak általános iskolázottsági szintje alacsonyabb, különösen a felsőfokú végzettség terén, tekintettel arra, hogy a múltbeli kommunista rendszer egy megszorító oktatáspolitikát gyakorolt elsősorban a magyar kisebbségekkel szemben a felsőoktatásba való bekerülés terén. Ez a helyzet statisztikailag is igazolható, ugyanis a '70-es 80'-as években a

romániai diákság csupán 4%-a volt magyar nemzetiségű, míg normálisan körülbelül 7%-a magyar nemzetiségű Románia lakosságának.

Az apa munkahelyének eloszlása aszerint, hogy milyen gazdasági szférába tartozik (arányokban):

4. ábra

Az iskolások szüleinek 50%-a még mindig az állami szférában dolgozik; a románok esetében pedig az arány 60%.

A szülők apjának foglalkozása fontos mutató az iskolások származási státusának osztályozásában. A foglalkozásokat társadalmi-gazdasági kategóriák szerint csoportosítottuk felhasználva az általam adaptált Erikson-Goldthorpe rétegződési modellt, amelyet részletesen egy doktorátusi referátumban bemutattam, és megjelenés alatt van a Szociológiai Szemlében egy 2000 számában.

1. Táblázat

Az apa foglalkozása	Románok	Magyarok	Összesen n
Nagy és középvállalkozók	6	2	4
Felső és középvezetők	17	11	14
Szellemi beosztottak	16	12	14
Nem fizikai dolgozók (hivatalnok, technikus, eladó)	8	5	6
Kisiparosok és kisvállalkozók	11	15	13
Fizikai munkások	17	30,5	24
Munkanélküliek	6	10,5	8
Inaktívak válaszmehtagadók	és20	14	17

*15-nél több alkalmazottal rendelkező vállalkozó

A fenti adatok igazolják, hogy a megyeközponti líceumok társadalmi reprodukciós közegek, tehát azoknak a gyermekeknek, akik a fenti első három státuskategóriába sorolt

családokból származnak nagyobb esélyük van arra, hogy egyetemet végezzenek, és azután az első három státuskategóriába kerüljenek. A vállalkozók gazdasági osztálya nem is feltételezi szükségszerűen az egyetem elvégzését, a vagyon egyszerű öröklésével a gyermekek bekerülhetnek a szülők társadalmi osztályába a líceum elvégzése után.

Veres Valér